

DISSERTATIO ACADEMICA,
VATICINIUM MICHÆ FENNICE VERSUM
NOTISQUE ILLUSTRATUM

SISTENS,
CUJUS PART. I.
CONSENSU AMPLISS. FAC. PHIL. ABOËNS.

PUBLICÆ CENSURÆ SUBJICIUNT
MAG. *BENJAMIN FROSTERUS*
S. S. Theologiæ Docens

&

CLAUDIUS ALBERTUS TULINDBERG
Stipendiarius Publicus,
Ostrobotnienses.

In Auditorio Theol. die IX Junii MDCCCXXI.

h. a. m. s.

ABOË, Typis FRENCKELLIANIS.

PRÆPOSITO
CONTRACTUS WASENSIS SUPERIORIS
ET ECCLESIARUM IN ILMOLA
PASTORI,
M_{AG.} ERICO JOH. FROSTERO,

DE S. WOLODIMIRO IN IV CLASSE EQUITI,

FRATRI DILECTISSIMO

D. D. D.

AUCTOR,

Inter magna & immortalia majorum erga nos merita, haud scio an maximum sit, quod aditum nobis pararint ad eum fontem, unde omnis, & religionis, & virtutis integrior cognitio hauriatur: transtulerunt in dilectam patriæ linguam sacros, tum Veteris, tum Novi Testamenti libros, magnaue eruditionis, qua fuerunt instructi, copia, bene plerumque transtulerunt. Conspici autem in exantlato ipsorum opere vitia quædam, vel minora, vel majora etiam atque graviora, eum minime offendet, qui, quantum temporum rationi & ingenio tribuendum sit, perpexerit, minimasque mortalibus suppeditare vires ad optimum quodque & perfectissimum rite conficiendum, probus meminerit. Est autem præterea negotium hoc per se difficile judicandum. Quemadmodum enim tabula quævis picta ab eo vix possit exponi & explicari, qui facta, in eadem ante oculos proposita, ignoret; ita fere difficile est sacrorum librorum interpreti, verum eorundem semper eruere sensum. Ut igitur eam omittamus ambiguitatem, quæ in quibuscunque scriptis, & verbis, & dictionibus inesse solet, ex duabus præsertim causis exoriri nobis videtur ista difficultas: aut enim ex eo nascitur, quod argumenta historica, rem propius illustrantia, desint nobis, aut ex eo deducitur, quod monumenta hæc litteraria, quæ ex tanta vetustate accepimus, cujus neque ingenium, neque mores satis nobis familiares reddere possumus, circa res per se obscu-

ras versentur, tantoque obscuriores, quo minus auctores eorum in scribendo quieto & tranquillo fuerint animo, sed potius fervido & commotissimo pectore ad hoc negotium accesserint. Neque tacendum putamus, Scriptores Sacros, si eruditæ & in scientiæ quandam formam redactæ orationi fatis adfuevisent, in rebus quoque difficilioribus multo majori perspicuitate uti potuisse; quem si semper in scribendo observassent ordinem, ut ita dicam, systematicum, vehementer interpretum labores imminuissent. Hinc etiam facilis redditur ratio, cur omnes, non solum Veteris, sed & Novi fœderis codices dogmatici argumenti, minimo plerumque successu in alienam linguam fuerint conversi.

Hujus vero generis difficultates sempiternæ sunt, neque unius vel alterius ævi interpretes, sed omnes omnino sollicitant, quocunque tempore exstiterint. Sunt vero aliæ, quæ ad certa tempora pertineant & quæ nostris quoque interpretibus molestiam creant: imperfectior, puta, tum linguarum antiquarum, tum linguæ vernaculæ scientia. Quantum autem profecerit philologia sacra, & Hebræa in primis, ultimum præterlapsis quinquaginta annis, omnes sciunt, quamobrem auxiliis & adjumentis longe melioribus nosmet jam fruimur, quam qui versionem antiquam exararunt. Sperandum igitur videtur, & jure sperandum, multa Scripturæ Sacræ loca, rectius quam huc usque, hodie jam reddi posse; fieri enim non potest, ut fructu & utilitate careant virorum in hoc genere sagacissimorum studia & labores. Quod vero de vernaculæ linguæ peritia diximus, ne id quidem temere nobis dixisse vide-

videmur. Quamvis enim in eorum sententiam minime discēdimus, qui versionis Fennicæ auctores imperitiæ sermonis Fennicæ audacter accusant, potius autem eos justis laudibus grato animo prosequimur; consitendum tamen censemus, etiam hanc disciplinæ partem, quæ esse solet ratio omnis scientiæ & eruditionis, non decrevisse, sed læte invaluisse majusque culmen & fastigium attigisse. Prodierunt in lucem nostris temporibus varia hac in re pericula, quæ & erudita habentur, & bene perspectam esse linguæ naturam abunde testantur. Diligenter inquisitum est in orthographiam quoque Fennicam & justis argumentis probatum, antiquam, huc usque vulgo usitatam, genio linguæ multis in partibus inimicam & incongruam esse. Quam quoque disquisitionem, non infructuosam fore, sed multum & utilitatis, & decoris scriptis nostris Fennicis allaturam esse, certo confidimus *).

Diximus igitur nostro jam ævo, vel plura, vel magis fructifera esse in interpretandis libris sacris auxilia, quam quibus usi sint interpretes nostratium veteres, majusque sic injunximus nobismet officium, melius quiddam hoc in genere præ-

A 2

standi;

*) Disseruimus pauca de difficultatibus quibus angi & premi solet Scripturæ Sacræ interpres, quarum ne ea quidem exigua est, quæ ex diverso linguarum ingenio oritur, qua autem interpretem Fennicum non posse laborare, facile intelligitur. Est enim stupenda omnino linguæ vernaculæ cum Hebræa similitudo, in verbis, nominibus, pronomibus, præpositionibus, participiis, quin etiam in syntactica verborum compositione. Quæ singula, quamvis quidem jucundissima, & loci angustia, & consilium operis, diligentius explicare vetant,

standi; est namque nobis propositum, ex codice Hebræo, carmen Michæ Prophetæ in idioma Fennicum transferre. Sed si præter opinionem accidat, ut deletis antiquis totidem fere nova in opusculo nostro reperiantur vitia, is tamen hujus laboris, interpreti saltem, est fructus, ut cum vires exerceat, tum ad diligentius ipsius artis studium eum alliciat. Quamobrem, qualecunque præstare potuerimus, habeto hic L. B! Ut vero cuique potestas sit suis lustrandi oculis antiquissimam Versionem Fennicam, eamque cum recepta & nostra comparandi simul habeat occasionem, ipsam junctim afferre, valde nobis probatum fuit: id quod neminem offensurum, sed sermonis patrii atque rei Biblicæ amicis gratum quoque & acceptum fore, pro certo speramus *).

Pauca adhuc de ipso Vate adnotasse juvat. Vixisse MICHAM regnantibus JOTHAMO, AHABO & HISKIA (759—722 a. Chr.) *Judæ* Regibus, oriundumque fuisse ex vico quodam Judaico *Moreset*, ipsum testatur carminis initium. Durante horum imperio vaticinatus est contra *Israelem* & *Judam*, quorum utrique pœnas, quas ob idolorum cultum, crudelitatem, oppressiones atque rapinas internas bene meruerant, commoto vehementissime animo prædicit, Tres in Vaticinio hoc deprehendi

*) Antiquissimæ hujus versionis integer titulus hic legitur. "Biblia, se on: Coco Pyhä Ramattu, Suomexi. Pääramattuin, Hebrean ja Grecan jälkeen: Esipuhetten, Marginaliain, Concordantiain, Selitösten ja Registerein cansa. Stockholmis, präntätty Henrich Keisarilda, Anno 1642." Qui historiam versionum Fennicarum bene paucis comprehensam cognoscere voluerit, adeat. J. A. EDMAN *Vaticinium Nahumi Latine & Fennice redditum notisque illustratum*. Part. I. & II. Aboæ 1818.

hendi orationes, diversis temporibus habitas, pervasit sibi EICHORNIUS, quarum primam Capp. I—II, secundam III—V, tertiam VI—VII contineri putat *), quam vero divisionem veram fieri posse, jure dubitare videtur DE WETTE, **) cum & initium, & finis cujusque orationis vix possit vere describi. Neque ille tamen, quo anno singulæ harum recitatae fuerint, quidquam statuere est ausus, quum inter initia imperii JOTHAMI, diemque quo in exilium a SALMANASSARE raperetur *Israel*, intervallum esset annorum triginta & octo, ad quod sine dubio totum carmen est referendum. Dicendi genus quod attinet Vatis nostri, sublime id omni jure est appellandum; quod vero nimium fervet, abrupta sæpe redditur oratio & inde etiam obscurior. Paronomasiis Cap. I: 10 — 15 accumulatis insignis est, & dictione bene utitur dialogica Cap. VI: 1—8. VII: 7—20. Ut autem ipse eum audias, præmissis his, ad eum nos jam convertamus.

Ver-

*) *Einleitung in das Alte Testament, Dritter Band, Dritte verbesserte und vermehrte Ausgabe. Pag. 305, 306.*

**) *Lehrbuch der hist. Krit. Einleitung in die Bibel Alten und Neuen Testaments, Erster Theil, pag. 263.*

Versio nostra:

Cap. I.

Ilmestys Herralta, joka Moresetin Michalle suotiin Jothamin, Ahaksen ja Jehiskian, Judan Kuningasten aikana; tämän näki hän Samariasta ja Jerusalemissa a).

2. Kuulkaat kaikki kansat, käännä tänne korvas sinä maa, ja kaikki kuin sinä on: Herra Jumala tulee todistajaksi teitä vastaan, Herra pyhyydensä linnasta b).

3. Sillä katso, Herra lähtee siastansa, astuu alas ja kävelee maan kulkuloilla c).

4. Wuoret sulaawat hänen allansa ja laaksot pakahtesewat; niinkuin medenwaha tulen paisteesta, ja niinkuin ne wedet jotka korhialta lassewat d).

5. Kaike

a) Vocem sanæ cum *ilmestys* commutavimus, postulante hoc linguæ consuetudine. *Tapahui* delevimus, quod de rebus, forte accidentibus, potissimum usurpatur; *Suotiin* curante id Deo factum esse indicat. Quo tempore exorta sit hæc vaticinii inscriptio, incertum.

b) Sic quidem nobis persvasimus, particulam γ hoc loco causalem esse, non copulativam; indicatur enim, obiter quasi, causa, qua diligentissime attendendum sit ad sermonem Prophetæ, quæ vero in sequentibus ulterius explicatur. Hæc est nostræ versionis ratio. Si vero Deum, ut cum pluribus arbitratur ROSENMÜLLERUS, testem citasset Noster de ea fide eoque studio, quo sanctum ejus mandatum ad populum refractarium deferret, sine dubio scribendum ei

Versio antiquissima.

Cap. I.

Mämä on Herran sana, joka tapahdui Michalle Maresast, Zothamin, Abaren, ja Zehiskian, Judan Cuningasten aicana, jonga hän näki Samariast ja Jerusalemist.

2. Evulcat caieki Canssa, sinä maa, ota waari, ja caieki cuin sinä on: sillä Herran Jumalan on puhumist teidän cansan, ja Herran hänen pyhästä Templistans.

3. Cadzo Herra lähte siastans, astu alas ja polke maan korkeutta.

4. Nijn että wuoret pitä sulaman hänen allans, ja la: rot häskeman, nijncuin medenwaha sula tulen edes, ja nijncuin ne wedet, jotca wuotawat ales.

5. Caieki

fuisset לער ביני וביניכם Cfr. 1 Mos. 32: 44, 48. 2 Mos. 20: 16. Nē templum Hierosolymitanum cogitetur, pro *templistä* dedimus *linnasta*, quod primariæ vocis היכל significationi melius respondet & sensum reddit aptiorem: "descendere" dicitur Deus, in commate sequenti, ex palatio excelso, h. e. coelo.

c) Non dubitavimus *kävellä* præferre τω *polkia*, quamvis & hæc competit significatio verbo דרך; sed illam svadet præcedens particula על. Calcandi notione semper, ni fallor, sine præpositione dicitur. LXX habent: και επιβησεται επι τα ύψη της γης." DE WETTE & AUGUSTI: "Schreitet über der Erde Höhen."

d) "Tunc montes sub eo liquescent, ut cera igni admota, &

5. Kaitki tämä Jakobin synnistä ja Israelin huoneen rikoksesta. Missä on Jacobin rikos? eikö Samariassa? Ja missä Judan kukkulat? eikö Jerusalemissa? e).

6. Sentähden teen minä Samarian autioni kedoksi ja viinapuitten istutusmaaksi; minä wydyrtän laaksoon hänen kiwensä, ja paljastan hänen perustuksensa f).

7. Kaitki hänen epäjumalansa pitää rikottaman, kaitki hänen rikkautensa pitää tulella poltettaman, ja kaitki hänen kuwansa tahdon minä tyhiäksi hävittää; sillä porton palkasta on hän nämät koennut, ja porton palkaksi pitää näiden jäljensä tuleman g).

8. Minä

valles findentur, ut aquæ per declivia præcipitata, hunc versum interpretatur DATHIUS, & ita simile simili bene adjungit. Sed est hoc aliquantulum liberius, quare eum sequi nolimus; facili enim negotio cuique patebit, metaphoram sic esse explicandam, quamvis ordo verborum non immutetur.

e) Affertur jam causa, cur Deus ex cælo alto descensurus esset, testis, tum Judæis, tum Israelitis periculosissimus. Quod sequitur, sic ad verbum esset vertendum: quis est scelus Jacobi? nonne Samaria? Quis excelsa Judæ? nonne Jerusalem? Cum autem perspicuum sit, heic de auctore scelerum, in utroque regno dominantium, quæri, non male nobis expressisse videmur (versione nostra) auctoris sententiam: tenacius verbis adhærere vetat linguæ consuetudo. *Kukkulat* pro peccatis in ipsis commissis. Prophetam loqui de idolorum fanis arisque, in collibus constitutis, haud est obscurum. An vero legendum sit, ut voluit DATHIUS, אֵת הַמָּוֹת בְּמִצְרַיִם, criticis relinquimus; nullam urgere videmus necessitatem.